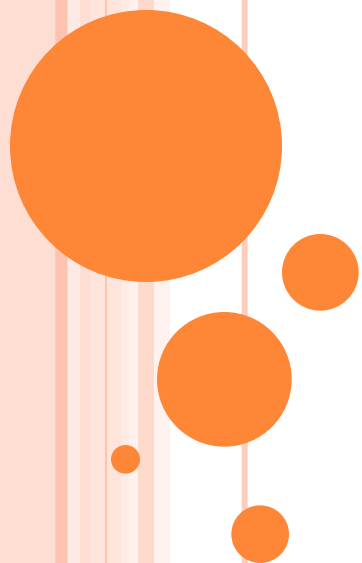

ŠIKANOVANÉ DÍTĚ

- Šikana (z franc. „chicane“ = zlomyslné obtěžování, týrání, sužování, pronásledování) je úmyslné a opakované ubližování jedinci silnějším jedincem (skupinou) prostřednictvím agrese či manipulace

ŠIKANÁ – PORUCHÁ VZTAHŮ

- Šikanování není pouze záležitostí agresora a oběti. Neděje se vzduchoprázdnu, ale v kontextu vztahů nějaké konkrétní skupiny. V tomto smyslu je šikanování vždy těžkou poruchou vztahů skupinového organismu, který podlehl infekci.

STÁDIA ŠIKANY

○ 1. Ostrakizace

- nevhodné narážky na adresu žáka z úst učitele, vytýkání slabin a neschopnosti
- „obětní beránci“ a „černé ovce“
- odstrkování, vyčlenění, povyšování se, legrácky na účet dotyčného, absence komunikace, zlomyslné přezdívky

- 2. fáze
- psychický nátlak přerůstá ve fyzickou agresi
- přitvrzuje se manipulace s obětí
- agresor vstřebává zážitek toho, jak chutná moc,
- neexistují-li kamarádské vztahy či záporný vztah k násilí - --> prolomení posledních morálních zábran, rozjezd šikany

- 3. fáze
- Prakticky rozhodující
- Existuje stále možnost vzniku silné pozitivní skupiny, která by oslabila vliv „úderného jádra„
- Pokud nezasáhne, tažení tyranů přechází do další fáze
- K agresorům se přidají další jednotlivci

- 4. fáze
- Šikana v plném rozsahu
- Působení agresorů je natolik silné, že jejich normy přejímá celá skupina
- Klást odpor v této fázi se již nedá
- Vliv pedagogů na chování takové skupiny je minimální

- 5. fáze
- Agresoři chápáni a uznáváni jako „vůdci“, „kingové“, „nadmí“, „otrokáři“.
- Oběti vnímány jako „podmí“, „poddaní“, „nevolníci“, „otroci“.
- Oběť je tvrdě fyzicky napadána, může být až ohrožena na životě.
- Oběť utíká do nemoci, má mnoho absencí, vyhýbá se škole (deprese, zhroucení, pokus o sebevraždu).
- Na základní škole se zpravidla nestačí vytvořit.

KYBERŠIKANA – FENOMÉN MODERNÍCH TECHNOLOGIÍ

- Druh šikany, k jejímuž páchání jsou využívány informační a komunikační technologie.
- Jedná se o šikanu psychickou.
- Ohromná anonymita, obrovské publikum = zvyšuje se utrpení a trauma oběti
- Obětí se dotyčný může stát vždy, když je připojen k internetu.

FORMY KYBERŠIKANY

- 1) výhrůžné a obtěžující telefonáty
- 2) rozesílání emailů
- 3) vyhrožování a obtěžování na sociálních sítích
- 4) zesměšňující webové stránky
- 5) úpravy profilů jedince na různých portálech

TYPY KYBERÚTOKŮ

- 1) provokování
- 2) obtěžování
- 3) očerňování, pošpinění
- 4) vydávání se za oběť
- 5) pronásledování (cyberstalking)

OSOBNOST PEDAGOGA JAKO PREVENCE ŠIKANY

- Rozumí sám sobě, zná své možnosti.
- Dokáže spolehlivě nastolit vnější kázeň.
- Efektivně řeší konflikty, je vnímavý ke změnám v klimatu třídy.
- Využívá tzv. hierarchicko-autoritativní způsobem řízení vztahů.
- Nevzdává se tzv. formální autority.

PŘÍPADY VAROVNÝCH SIGNÁLŮ

- Žák vchází s učitelem do třídy, vždy chodí všude jako poslední.
- Dítě je osamocené, nebaví se, nemá kamaráda.
- Oběť působí nešťastně a ustrašeně.
- Šikanovaný má nadměrnou (ne)omluvenou absenci.
- Náhlé zhoršení prospěchu, nesoustředěnost při vyučování.
- Třída se směje při neúspěchu žáka před tabulí, častuje ho zahanbující přezdívkou.
- Třída se stahuje kolem agresora (agresor je uprostřed hloučku), oběť je zcela osamocena.

MÝTY O ŠIKANĚ

- Šikany se dopouštějí hlavně chlapci.
- Šikanují jen hloupí surovci .
- Kdo je týrán, může si za to sám .
- Přísná kázeň to vyřeší.
- Dobrý učitel intuitivně zasáhne správně.

MÝTY O ŠIKANĚ

- Zbraně dívek mají převážně psychickou podobu
- Šikana se děje v kamarádkém převleku
- Častější a intenzivní závislost mezi ničitelkou a Obětí

ÚSKALÍ A RIZIKA: Často se zamění pokročilá dívčí šikana za počáteční a první tři stadia šikanování za škádlení. Následkem je použití nesprávných metod.

ÚČASTNÍCI ŠIKANY

- Role oběti
 - Role agresora
 - Role přihlížejícího – „mlčící většina“
-
- Šikanování není nikdy pouhou záležitostí jednotlivce nebo jen agresora a oběti!
 - Může přerůst ve formu skupinové agrese.

STATISTIKY

- Na ZŠ je šikanováno 11-41 % žáků.
- Šikana se nevyhýbá ani středním školám, může se objevit i na vysokých školách (koleje).
- Výraznější je na učilištích.
- Nově sledujeme zvyšující se výskyt projevů šikany na Gymnáziích.

CHARAKTERISTIKA AGRESORA

- Častěji starší, fyzicky vyspělejší jedinci.
- Vlastní zakomplexovanost, nedostatek sebevědomí a nejistota (kompenzace frustrací).
- Mnohdy z prostředí, kde je agrese prostředkem jednání.
- Sobeckost a egocentričnost.
- Jednání bez svědomí, necitlivost.
- Oběť šikany v jiném kolektivu – msta.

TYPY AGRESORŮ

- 1. typ - hrubý, impulsivní, se silným energetickým přetlakem, narušeným vztahem k autoritě, šikanuje masivně, tvrdě a nelítostně,
- 2. typ - slušný, kultivovaný, narcistický, mučení je cílené a rafinované, sadistické tendence i v sexuálním smyslu; špatně identifikovatelný – nabádá k šikaně druhé, sám přímo nešikanuje.
- 3. typ - „srandista“, optimistický, výmluvný, šikanuje pro pobavení sebe i ostatních, snaha vypíchnout "humorné“ nedostatky druhých.

KDE SE NEJČASTĚJI DOCHÁZÍ K ŠIKANĚ

- Bezprostřední okolí školy.
- Toalety
- Šatny
- Školní jídelny
- Chodby, zejména neosvětlená zákoutí
- Dílny

CHARAKTERISTIKA OBĚTI

- Handicapovaní (tělesně, mentálně).
- Sociálně či fyzicky slabší .
- Děti jiné rasy, jiného národa, vyznání .
- Úzkostní, plaší, bojácní.
- Nonkonformní žáci.
- Nový člen skupiny (nový žák).

MOTIVY ŠIKANY

- Upoutání pozornosti.
- „Mengeleho“ motiv – experimentování.
- Touha po moci.
- Touha po senzaci.
- „Zabíjení“ nudy.
- Forma kompenzace frustrace.
- Tlak kolektivu k mužnosti.

PROČ DÍTĚ O ŠIKANĚ NEMLUVÍ?

- Myslí si, že dokáže situaci zvládnout samo
 - Doufá, že šikanování ustane
 - Možná se obává role „žalobníčka“
 - Bojí se, že by mu nikdo neuvěřil
 - Strachují se z následné pomsty agresorů
- * Šikanované dítě se často snaží bránit agresorovi tím, že se mu vlichocuje a snaží se s ním skamarádit. Touto reakcí však agresora více provokuje a bohužel i uklidní učitele (pedagog nabude dojmu, že se aktéři usmířili) a tím se otevře cesta k dalšímu a mnohdy tvrdšímu rozvoji negativního chování.

STRATEGIE VYŠETŘOVÁNÍ

- 1. Rozhovor s informátory a oběťmi
- 2. Nalezení vhodných svědků
- 3. Individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky
- 4. Zajištění ochrany obětem
- 5. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi

ZÁSAH PROTI ŠIKANĚ

- Zachovat klid
- Dát najevo nesouhlas (odsoudit čin x ne pachatele)
- Snažit se uchránit oběť x pozor na hyperprotektivní přístup(přehnaný soucit)
- Individuální jednání s agresory (oznámení prohřešku rodičům, důtka, snížená známka z chování, přeložení na jinou školu, diagnostický ústav)

POZOR NA CHYBY

- Pasivita o odkládání řešení problémů vede k prudké akceleraci nežádoucího chování ve třídě.
- Často se učitelé i rodiče rozhodnou přeřadit oběť do jiné třídy či školy a agresor zůstane v kolektivu.

Takto vyřešit šikanu je velmi nešťastné. Proč?

- Agresora naučíme, že se šikana vyplácí.
- Oběť naučíme, že nespravedlnost řešíme únikem. Změnou kolektivu ji vlastně potrestáme. Bude očekávat, že se šikana bude opakovat, či začne sám šikanovat (forma msty).
- Klima třídy zůstane nezměněno, nežádoucí chování se může kdykoli opakovat .

PREVENCE ŠIKANY

- Ideová/ etická výchova (úcta k bližnímu, solidarita, čest, soucit)
- Vypracování „charty třídy“ – vymezení zásad, aby byly všem na očích
- Uplatňování kooperativního učení
- Ochrana před vlivem mediálního násilí a pornografie
- Interaktivní a zážitkové pobyty mimo školu.
- Dozory ve školách, zejména na málo dostupných a hůře osvětlených místech.

* Rodina jako místo prevence šikanování *

